

Feladatok:

(a vízszintes vonalak az egyes előadások anyagához tartozó feladatokat különítik el)

1. A Q és $4Q$ pozitív ponttöltéseket egymástól ℓ távolságban rögzítjük. Hova kell helyezni egy pontszerű Q töltést, hogy az egyensúlyban legyen?
  2. Írja fel homogén, $\mathbf{E}$ térerősségű térbe (pl. síkkondenzátor) a térerősségre merőleges v sebességgel belőtt elektron (töltése: $-e$, tömege: m_e) pályájának egyenletét!
  3. Mekkora sebességre gyorsul fel vákuumban az A pontból zérus kezdősebességgel induló elektron (töltése: $-e$, tömege: m_e), mire az A ponthoz képest pozitív U feszültségű B pontba jut (tekintsünk el a relativisztikus effektusoktól)?
  4. Vákuumban, egy pozitív Q töltésnek célozva, v sebességgel kilövünk egy protont (töltése: $+e$, tömege: m_p) igen messziről. Milyen közel jut hozzá?
  5. Mekkora és milyen polaritású feszültséget kell kapcsolni vákuumban két vízszintesen, egymástól 1 cm -re elhelyezett, párhuzamos, sík fémlemez közé, hogy homogénnek tekinthető elektromos térükben lebegjen egy 10^{-6} g tömegű, 1 pC töltésű porszem?
  6. Határozza meg gömbhéjon egyenletesen eloszló töltés elektromos terét a gömbön kívül és azon belül is! (használja a Gauss-tételt!)
  7. Határozza meg végtelen egyenes mentén egyenletesen eloszló, λ lineáris töltéssűrűségű ($\lambda=dQ/dx$) töltés elektromos terét! (használja a Gauss-tételt!)
  8. Határozza meg végtelen síkon egyenletesen eloszló, σ felületi töltéssűrűségű ($\sigma=dQ/df$) töltés elektromos terét! (használja a Gauss-tételt!)
-
9. 1 mm lemeztávolságú síkkondenzátorra 100 V feszültséget kapcsolunk. Mekkora a térerősség a lemezek között? Mekkora erő hat a lemezek közötti (homogénnek tekinthető) elektromos térben egy $-1,6 \cdot 10^{-19}\text{ C}$ töltésű elektronra? Mennyi munka szükséges ahhoz, hogy egy elektront (gyorsítás nélkül) a pozitív lemezről a negatívra vigyünk? Mekkora lennének ezek a mennyiségek, ha *változatlan feszültség* mellett a lemeztávolság 10 mm lenne? Mekkora lennének ezek a mennyiségek, ha *változatlan feszültség* és 1 mm lemeztávolság esetén a lemezek közti térrészt ricinusolajjal ($\epsilon = 4,6$) töltenénk fel (tekintsünk el a ricinusolaj közegellenállásától!)? (ez a feladat kétszeres terjedelmű, 6 pontot ér!)
  10. Igazoljuk a sorosan ill. párhuzamosan kapcsolt kondenzátorok eredőjére kapott összefüggéseket a síkkondenzátor kapacitására megismert kifejezés felhasználásával!
  11. Egy 500 nF és egy $1\text{ }\mu\text{F}$ kapacitású kondenzátort először sorba, azután párhuzamosan kapcsolunk. Mekkora lesznek az egyes kondenzátorok feszültségei, töltései ill. energiái az első ill. a második esetben, ha a rendszerre 1 kV feszültséget kötünk?
  12. Egy C_1 és egy C_2 kapacitású kondenzátort először sorba, azután párhuzamosan kapcsolunk. Mekkora lesz a kondenzátorok feszültségeinek, töltéseinek és energiáinak aránya az első ill. a második esetben, ha a rendszerre U feszültséget kötünk?

13. Egy C_1 és egy C_2 kapacitású kondenzátort először sorba, azután párhuzamosan kapcsolunk. Hogyan viszonyul a sorosan ill. a párhuzamosan kapcsolt kondenzátor-rendszer feszültsége, töltése és energiája az egyes kondenzátorok ugyanilyen jellemzőihez, ha a rendszerre U feszültséget kötünk?

14. 100 cm^2 felületű, 1 cm lemeztávolságú síkkondenzátor belsejét a lemezekkel párhuzamosan feléig paraffinnal ($\epsilon = 2$) töltjük ki. Milyen a dielektromos eltolódási vektor és az elektromos térerősség vektor nagysága és iránya a lemezek közti paraffin- ill. levegőrétegben? Mekkora a kondenzátor kapacitása? ($\epsilon_0 \approx 9 \cdot 10^{-12} \text{ C}^2/\text{Nm}^2$)

---

15. $0,2 \text{ km}$ hosszú, $0,5 \text{ mm}^2$ keresztmetszetű vörösréz huzal végei közé 10 V feszültséget kapcsolunk. Mekkora áram folyik a huzalban? Mekkora a huzalban az áramsűrűség? ($\sigma \approx 6 \cdot 10^7 \text{ } \Omega^{-1} \text{ m}^{-1}$)

16. Igazoljuk a sorosan ill. párhuzamosan kapcsolt ellenállások eredőjére kapott összefüggéseket a homogén (ρ fajlagos ellenállású, l hosszúságú, állandó q keresztmetszetű) vezető ellenállására megismert kifejezés felhasználásával!

17. 4 db 10 ohm -os ellenállást négyzet alakban összeforrasztunk. Mekkora az ellenállás a négyzet két szomszédos csúcsa között, valamint két szemközti csúcsa között?

18. 6 db 5 ohm -os ellenállást tetraéder (négy egyenlőoldalú háromszög-lappal határolt test) alakban összeforrasztunk. Mekkora az ellenállás a tetraéder két csúcsa között?

19. Mekkora az elektromotoros ereje és belső ellenállása annak a telepnek, amelyik $7 \text{ } \Omega$ -os terhelő ellenálláson $0,2 \text{ A}$, $17 \text{ } \Omega$ -os terhelő ellenálláson pedig $0,1 \text{ A}$ áramot hoz létre?

20. Rajzoljunk egy négyzetet, és jelöljük be az egyik, az A csúcsból kiinduló átlóját is! Helyettesítsük az A csúcsból kiinduló két élet egy-egy feszültségforrással, amelyek pozitív pólusa A -ba mutat, elektromotoros erejük és belső ellenállásuk 2V , $1 \text{ } \Omega$ ill. 3V , $2 \text{ } \Omega$! Az átlót helyettesítsük egy $3 \text{ } \Omega$ -os, a maradék két élet pedig egy-egy $4 \text{ } \Omega$ -os ellenállással! Számítsuk ki az ellenállásokon eső feszültségeket!

21. Van két, azonos üzemi feszültségre készített, 60 W -os ill. 100 W -os izzólámpánk. Mekkora ellenállásaik aránya? Mi történik, ha sorba kötjük őket, és az üzemi feszültség kétszeresét kapcsoljuk a rendszerre?

22. Sorba kötünk egy 2 W névleges teljesítményű, $10 \text{ k}\Omega$ -os és egy 1 W névleges teljesítményű, $3 \text{ k}\Omega$ -os ellenállást. Maximálisan mekkora feszültséget kapcsolhatunk a rendszerre?

---

23. Egy egyenlőszárú derékszögű háromszög alapú egyenes hasábot úgy helyezünk el a homogén, $\mathbf{B}$ indukciójú mágneses térben, hogy alapjának egyik befogója a tér irányába essen. Mekkora a tér indukciófluxusa a hasábot határoló egyes lapokra és a hasáb teljes felületére? Mennyivel változik a hasáb teljes felületére vonatkozó indukciófluxus, ha a hasábon belül elhelyezünk egy $\mathbf{p}_m$ mágneses momentumú rúd mágneset?

24. Mekkora erővel és forgatónyomatékkal hat a $B = 20 \mu\text{T}$ indukciójú homogén mágneses tér az indukcióvonalakra merőleges tengelyű (normálisú), 50 menetes, 5 cm és 4 cm oldalakkal bíró téglalap keresztmetszetű tekercsre, ha abban 200 mA egyenáram folyik? Hogyan módosul az eredmény akkor, ha a tekercs tengelye az indukcióvonalak irányába mutat?

25. A vákuumbeli, homogén, $\mathbf{B}$ indukciójú mágneses térbe a tér irányára merőlegesen (v sebességgel) belőtt (q töltésű, m tömegű) ponttöltés körpályán mozog. Miért? Mekkora a pálya sugara? Hogyan mozog a térbe $\mathbf{B}$ -vel egyező irányban belőtt ponttöltés?

26. Vákuumbeli, időtől független, homogén elektromágneses tér $\mathbf{B}$ mágneses indukciója és $\mathbf{E}$ elektromos térerőssége egymásra merőleges. Milyen irányú és mekkora sebességgel kell egy pozitív ponttöltést e térbe belőni ahhoz, hogy ott egyenes pályán, állandó sebességgel folytas-
sa útját? Hogyan függ e sebesség a részecske tömegétől?

27. Határozza meg a mágneses indukciót vákuumban, egy $0,4 \text{ A/mm}^2$ áramsűrűségű árammal átjárt, homogén, kör keresztmetszetű rúd alakú, 2 cm sugarú, végtelen hosszú, egyenes vezető tengelyétől 10 cm ill. 1 m távolságban! ($\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{ N s}^2/\text{C}^2$; tudjuk -pl. a mágneses Gauss-tételből-, hogy esetünkben a mágneses indukciónak a kérdéses pontból az egyenesre bocsátott merőleges irányába eső komponense zérus; tanács: alkalmazza az Ampère-féle gerjesztési törvény vákuumra megismert alakját!)

---

28. Számítsuk ki a mágneses térerősséget vákuumban, egy igen hosszú, 10 menet/cm menetsűrűségű, 2 A árammal átjárt egyenes tekercsben, ha tudjuk, hogy a mágneses tér a tekercsben tengelyirányú, és a tekercsen kívül zérus! Hogyan módosul eredményünk, ha a tekercset az adott térerősségnél $\mu_r = 1000$ relatív mágneses permeabilitású ferromágneses anyag tölti ki? (tanács: alkalmazza az Ampère-féle gerjesztési törvény anyagra megismert alakját!)

29. Számítsuk ki a mágneses indukciót vákuumban, egy igen hosszú, 10 menet/cm menetsűrűségű, 2 A árammal átjárt egyenes tekercsben, ha tudjuk, hogy a mágneses indukció vektora a tekercsben tengelyirányú, és a tekercsen kívül zérus! Hogyan módosul eredményünk, ha a tekercset az adott mágneses térerősségnél $\mu_r = 1000$ relatív mágneses permeabilitású ferromágneses anyag tölti ki? ($\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{ N s}^2/\text{C}^2$; tanács: alkalmazza az Ampère-féle gerjesztési törvény anyagra megismert alakját!)

30. Mekkora a mágnesezettsége 100 A egyenáramot szállító egyenes, hosszú vezetőtől 2 cm távolságban a vákuumnak? Mekkora a mágnesezettsége annak a ferromágneses anyagnak, amelyet a fenti pontban helyezünk el, ha relatív mágneses permeabilitása az adott mágneses térerősségnél $\mu_r = 100$? (tanács: az Ampère-féle gerjesztési törvény anyagra megismert alakjának alkalmazásával számítsa ki a térerősséget, abból pedig a -relatív mágneses permeabilitás ismeretében könnyen megadható- mágneses szuszceptibilitás felhasználásával a mágnesezettséget!)